

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet MYO

Adalet Programı

Hukuk Başlangıcı Dersleri

ÜNİTE III

HUKUKUN KOLLARI VE ALT DALLARI

HUKUKUN KOLLARI VE ALT DALLARI

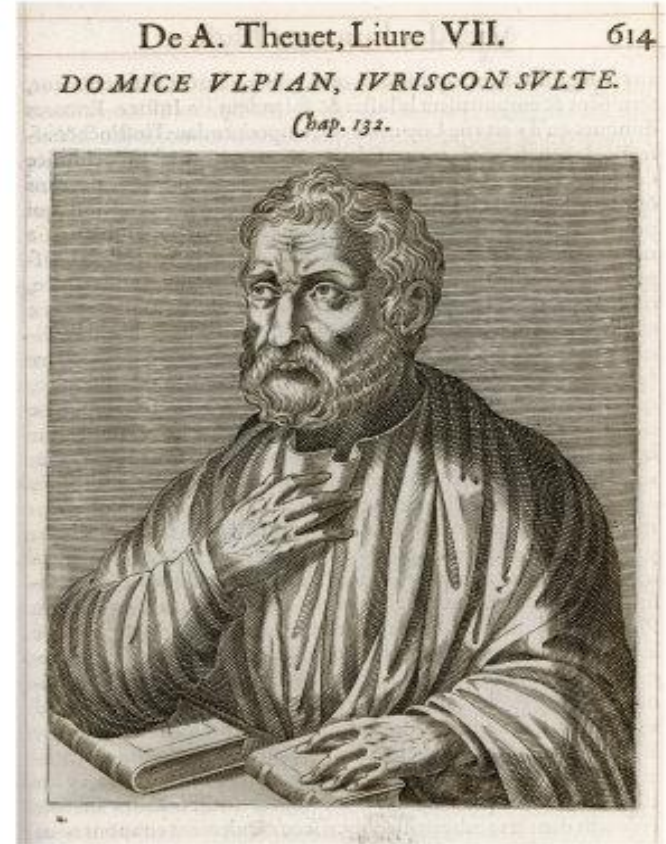

Hukukun buyrukları şunlardır: dürüst yaşamak, başkasına zarara uğratmamak, herkesin hakkını vermek.

Hukuk ilmi mukaddes bir şeydir. Kıymetini para ile ölçmek onu çok aşağılatmak olur.

Adaletin küçüldüğü ülkelerde, büyük olan artık suçlulardır.

ULPIANUS DOMITIUS

ULPIAN – Ulpianus Domitius

- ✘ **Klasik Roma Hukuku'nun en önemli 5 hukukçusundan biridir.** Çok sayıda eser vermiştir. En önemli eserleri *Libri Ad Edictum* ve *Libri Ad Masarium Sabinum*.
- ✘ **MÖ 170 ile 228 yılları arasında yaşamış ünlü bir Romalı hukukçu ve yargıç olan Ulpianus, *var olan kuralları en tutarlı biçimde açıklayıp yorumlaması* ile ünlüdür.** Kendisi Medeni Hukuk ve Praetor Hukuku üzerine *özgün yorumlar* yapmış olup, ünlü Digesta'nın 1/3'ü Ulpianus'un eserlerinden oluşmaktadır.
- ✘ **Klasik kamu hukuku (*ius publicum*)-özel hukuk (*ius privatum*) ayrımı Ulpianus'a dayandırılmaktadır.**

HUKUKUN KOLLARA AYRILIŐI

- Toplumda insanlar ve topluluklarının kurdukları çeœitli iliœkileri dŸzenleyen devlet otoritesi kaynaklı ve devlet destekli maddi yaptırımlar iœeren sosyal davranıœ kuralları olarak tanımlanabilen hukukun bu tanımdan hareketle bir bŸtŸn oluœturduđu sŸylenebilir.
- Bu durumla birlikte farklılaœabildiđi gŸrŸlen pozitif hukuk kurallarını çeœitli yŸnlerden sınıflandırmak ve kendi iœinde bŸlŸmlere ayırmak mŸmkŸndŸr.
- Bu bağlamda hukuk kuralları benzerlik ve farklılıkları aœısından çeœitli tasniflere tabi tutulabilir. Bu tasniflerden biri de hukuk kurallarının dŸzenledikleri iliœkilerin nitelik ve Ÿzelliklerine gŸre ayırma tabi tutulması suretiyle yapılan tasniftir.
- Tarihsel kaynak bakımından en eski olan ve Roma Hukukundan gŸnŸmŸze kadar gelen bu en yaygın bŸlŸmlemede hukuk, kamu hukuku ve Ÿzel hukuk olarak iki temel kola ayrılır. Ancak hukukun bu ikili ayırımına rağmen her iki hukuk koluna da girebilen, dŸzenlediđi iliœkiler bu iki hukuk kolunun keœiœmesine yol aœan hukuk dalları (karma hukuk) da vardır.

HUKUKUN KOLLARI

KAMU
HUKUKU

ÖZEL
HUKUK

KAMU HUKUKU-ÖZEL HUKUK AYRIMI

- Hukukun en yaygın kullanılan ayırımlarından olan Özel Hukuk – Kamu Hukuku ayrımı köken itibariyle Roma hukukuna dayanmaktadır.
- Romanın ünlü hukukçusu Ulpianus, devletin yapısını ilgilendiren hukuka “kamu hukuku” (jus publicum), bireylerin çıkarlarını ilgilendiren hukuka ise özel hukuk (jus privatum) adını vermiştir.
- Kamu hukuku ve özel hukuk ayrımı daha çok Kıta Avrupası Hukuk Sistemi’nde geçerli bir ayırım olup, bu hukuk sistemine dahil olan Türk Hukuku açısından geçerlidir.
- Kamu hukuku en genel tanımı ile yöneten (devlet) ile yönetilenler (kişiler ve toplulukları) arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kolu olup, bu hukuk kolu devlet ile diğer kamu tüzel kişilerinin teşkilatlanışı ile işleyişine ve devlet ile kişiler arasındaki ilişkiler ile devletin diğer devletlerle ilişkilerine dair kurallar bütününden oluşur.
- Özel hukuku ise kişilerin birbirleriyle ve toplulukları ile olan ilişkilerini düzenleyen hukuk kuralları oluşturur.

ÖZEL HUKUK

- Özel hukuk, toplum içinde yaşayan bireylerin birbirleri ve toplulukları ile olan ilişkilerini, eşitlik ve irade özgürlüğü çerçevesinde düzenleme konusu yapan hukuk koludur.
- Bu hukuk kolu içinde Medeni Hukuk, Borçlar Hukuku, Ticaret Hukuku, Devletler Özel Hukuku gibi dallar yer alır.
- Özel hukuk ilişkilerinde taraflar birbirleri ile eşit konumda bulunur ve bu alandaki ilişkiler irade serbestisi esasında kurulur ve biçimlenir.

Medeni Hukuk

- Özel hukukun en kapsamlı dalı Medeni hukuktur. Medeni hukuk, kişi, aile, miras, eşya ve borç ilişkilerini düzenleyen bir hukuk dalıdır. Diğer bir ifadeyle Medeni hukuk, kişinin doğumundan ölümüne kadar, hatta ölümünden sonraki hukukî durumları da düzenleyen özel hukukun bir dalıdır. Medeni hukuk, kişiler hukuku, aile hukuku, miras hukuku, eşya hukuku ve borçlar hukukunu da içine almaktadır. Borçlar hukukuna ilişkin yasal düzenlemeler Borçlar Kanunu'nda yer almakta olup, diğer alanlara ilişkin yasal düzenlemeler Medeni Kanun'da bulunmaktadır.
- Kişiler hukuku, kişiliğin başlangıcı, kişilerin ehliyetleri, hısımlık, yerleşim yeri (ikametgâh), ad, kişiliğin korunması ve sona ermesi gibi konuları düzenlemektedir.
- Nişanlanma, evlenme, boşanma, ana baba ile çocuklar arasındaki ilişkiler ise aile hukukunun düzenlediği konular arasındadır. Velayet ve vesayet müesseseleri de aile hukukunun içinde yer almaktadır.
- Miras hukuku, kişinin ölümünden sonra, sağlığında elde etmiş olduğu para ile ölçülebilen hak ve borçlarının kime geçeceğini düzenler. Bu bağlamda miras hukukuna ilişkin hükümlerde, yasal mirasçılar, atanmış mirasçılar, ölüme bağlı tasarruflar (vasiyetname ve miras sözleşmesi gibi), mirasın açılması, mirasın paylaşımı gibi konular düzenlenmektedir.
- Eşya hukuku, kişilerin taşınır ve taşınmaz mallar üzerinde sahip oldukları hakları düzenler. Diğer bir ifadeyle eşya hukuku, şeyler üzerindeki mutlak hakları kapsamaktadır. Eşya üzerinde mutlak egemenlik hakkı kurmaya yarayan haklara aynî haklar denilmektedir. Aynî haklar, mülkiyet hakkı ile sınırlı aynî hakları kapsayan ve herkese karşı ileri sürülebilen haklardır. Taşınmaz mallar üzerindeki aynî haklar tapu siciline tescil ile kurulur. Taşınır mallar üzerindeki zilyetlik ise hakka karine teşkil etmektedir.

Borçlar Hukuku

- Borçlar hukuku, kişiler arasında kurulan çeşitli borç ilişkilerini ve bunlardan doğacak alacak haklarını ve borçları düzenler. Borç ilişkileri Türk ve İsviçre Hukukunda ayrı bir düzenlemeye bağlı tutulmuş olmasına karşın borçlar hukuku medeni hukukun bir dalıdır. Nitekim Borçlar Kanununun son hükmü olan 544. maddesi, Borçlar Kanunu'nu Medeni Kanun'un bir tamamlayıcısı olarak ifade etmektedir. Bu kanunda, kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak için kurdukları, alım – satım, kira, hizmet, ödünç gibi çeşitli sözleşmeleri düzenlemektedir. Borçlar Kanunu, borç ilişkilerinin tek kaynağı olan sözleşmelerin yanında haksız fiiller ve sebepsiz zenginleşmeyi de düzenlemektedir.

Ticaret Hukuku

- Ticaret hukuku, kişiler arasındaki ticari ilişkileri düzenler. İsviçre'de ayrı bir Ticaret Kanunu yokken, Türk hukukunda ticari ilişkiler ayrı bir Ticaret Kanunu ile düzenlenmiştir. Bununla birlikte Ticaret Kanunu, Medeni Kanunun bir parçası sayılmaktadır. Ticaret hukukunda, ticari işletmeler, şirketler, kıymetli evrak, deniz ticareti ve sigorta alt hukuk dallarını oluşturmaktadır.

Devletler Özel Hukuku

Uluslararası Özel Hukuk

- Devletler özel hukuku Bu hukuk dalı, bir devlete bağılı olan kişilerin diğerk bir devlete bağılı kişilerle olan özel hukuk ilişkilerinde uygulanacak hukuk kurallarını belirler. Örneğın, bir Türkün bir Amerika vatandaşı ile evlenmesi durumunda evlenmenin hangi kanuna göre yapılacağı, çocukların vatandaşlığının ne olacağı, ölmeleri durumunda miras paylaşımının nasıl yapılacağı devletler özel hukuku hükümleri çerçevesinde çözümlenir. Devletler özel hukuku, devletin bizzat çıkardığı kanunlarla, devletlerarası yapılan anlaşmalarla ve gelenek hukuku kurallarıyla söz konusu konuları düzenler. Devletler özel hukuku, uyrukluk (tâbiiyet), yabancılar hukuku, kanunlar ihtilafı gibi ana dallara ayrılmaktadır..

KAMU HUKUKU

- Kamu hukuku devletin bireyler ve toplulukları ile olan ilişkilerini veya devletin diğer devletler ve uluslararası kuruluşlar ile kurduğu ilişkileri düzenleme konusu yapar.
- Kamu hukuku ilişkilerinde devlet kamu yararının temsilcisi ve savunucusu olup kamu gücünü elinde bulundurduğundan bu ilişkinin diğer tarafını oluşturan bireyler ve topluluklarına nazaran üstün taraf konumundadır. Bu nedenle kamu hukuku ilişkilerinde taraflar arasında eşitsizlik söz konusudur. Yine kamu gücünü elinde bulunduran taraf olan devlet iradesini karşı tarafa dayatma ve zorla kabul ettirme imkânına da sahiptir. Diğer bir deyişle kamu hukuku ilişkilerinde üstün tarafı oluşturan devlet tek taraflı iradesi ile bu ilişkileri kurar ve içeriğini belirler.
- Kamu hukuku kendi içinde çeşitli dallara ayrılmaktadır. Bunlar arasında, Anayasa Hukuku, İdare Hukuku, Ceza Hukuku, Yargılama Hukuku, İcra ve İflas Hukuku, Devletler Hukuku (Uluslararası Hukuk), Genel Kamu Hukuku gibi hukuk dalları yer almaktadır..

Anayasa Hukuku

- Anayasa hukuku, devletin şekli, organlarını ve işleyişini, birbirleriyle olan ilişkilerini, kişinin devlet karşısındaki durumunu düzenler. Her devletin bir Anayasası vardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin şu anda yürürlükte olan Anayasası 1982 Anayasası'dır. Anayasa kuralları, tüm kamu kuruluşlarını ve bireyleri bağlayan temel hukuk kurallarını içermektedir.
- Anayasa'ya göre, devletin üç temel görevi bulunmaktadır. Bunlar yasama, yürütme ve yargıdır.
- Yasama: Yasama organının, kanun yapmak ve yürütmeyi denetlemek gibi görevleri bulunmaktadır. Ülkemizde yasama fonksiyonu, genel oyla seçilen ve beşyüzelli milletvekilinden oluşan TBMM tarafından yerine getirilir. TBMM üyeleri bütün milleti temsil ederler.
- Yürütme: Yürütme organı, yasama organı tarafından çıkarılan kanunları uygulayarak kamu hizmetini yürütür. Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından Anayasa ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir. Başbakan ve bakanlardan kurulan Bakanlar Kurulu, devletin yüksek yönetimini sağlayan siyasi bir organdır.
- Yargı: Yargı organı ise kanunların uygulanmasından doğan uyuşmazlıkları çözen ve karara bağlayan devlet fonksiyonudur. Diğer bir ifadeyle yargı organı, hukukî uyuşmazlık ya da aykırılıkları kesin bir şekilde çözüme bağlar. Anayasaya göre, "yargı yetkisi Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır".

İdare Hukuku

- İdare hukuku genel olarak, yasama ve yargı dışındaki kamu kuruluşlarını, ve bunların işleyişlerini ve bunların kişiler ile olan ilişkilerini düzenler. Diğer bir ifadeyle söz konusu bu kuruluşların kurulması, bu kuruluşlara personel sağlanması, kamu hizmetlerinin görülmesi için gerekli hukuksal işlemlerin yapılması, bütün bu işler yapılırken bu kuruluşlara taşınır veya taşınmaz malların ve diğer malzemelerin alınması gibi kamusal nitelikteki işler idare hukukunun uğraş alanına girer. Kamusal hizmetleri yürüten kuruluşlara kısaca idare denilebilir. İdare deyimini ayrıca kamu hizmetlerini yürüten kuruluşların yaptığı kamusal hizmet ve faaliyetleri belirtmek üzere de kullanılabilir..

Ceza Hukuku

- Ceza hukuku, cezayı gerektiren hukuka aykırı fiillerde bulunanların cezalandırılmasıyla ilgili kuralların yer aldığı kamu hukuku dalıdır. Toplum içindeki bazı kişiler, hukuk kurallarına aykırı hareket ederek toplum düzenini bozabilirler. Bilindiği üzere, hukuk kuralları devlet gücü ile desteklenmiş yaptırımlara sahiptir. Bazı hukuka aykırı davranışlar cezai yaptırımı gerektirebilir. Devlet bu cezai yaptırımları önceden çıkardığı kanunlarla tayin eder. Gerçekten de 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 2. maddesine göre, “kanunsuz suç ve ceza olmaz”. Ayrıca aynı kanunun 4. maddesine göre, “Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz”. Ceza hukuku ile ilgili düzenlemeler sadece Türk Ceza Kanununda düzenlenmiş değildir. Bunun yanında özel ceza hukuku kuralları ve milletlerarası ceza hukuku kuralları da vardır.
- Özel ceza hukuku kurallarına, “Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu” ve “Terörle Mücadele Kanunu” örnek verilebilir. Milletlerarası Ceza Hukuku ise Devletler Özel Hukukunun ceza hukukundaki karşılığını ifade eder..

Devletler Umumi Hukuku

Uluslararası Hukuk

- Devletler hukuku ya da uluslararası hukuk, devletlerin ve uluslararası kuruluşların birbirleriyle olan ilişkilerini düzenler. Bu bağlamda devletler hukuku, devletlerin iç işleyişini ve iç ilişkilerini değil, devletin diğer devletlerle ve uluslararası kuruluşlarla olan ilişkilerini ele alır.Devletler hukukunun başlıca kaynakları, uluslararası antlaşmalar, uluslararası gelenek kuralları ve hukukun genel ilkeleridir. Ancak, devletler hukuku yazılı metinlerden çok, uluslararası geleneklere dayanır. Devletler hukukunda sayılan kaynakların yanında, milletlerarası yargı mercilerinin verdikleri kararların da büyük önemi bulunmaktadır.Devletlerin diğer devletlerin gözetiminde sürekli görev yapan temsilcileri bulunmaktadır. Bu temsilcilerin başında elçiler gelmektedir. Bunun yanında konsolosluklar da bulunmaktadır. Ancak konsolosların devleti temsil yetkisi bulunmamaktadır.
- Onlar daha çok o ülkedeki vatandaşlarının iktisadi ve ticari ilişkilerine yardım etmek amacıyla görevlendirilmişlerdir..

Genel Kamu Hukuku

- Genel kamu hukuku, soyut olarak devletin oluşumunu, devlet otoritesinin kaynağını, kişilerin özgürlüklerini, hukuki, felsefi, tarihi ve sosyolojik açılardan inceler. Genel Kamu Hukuku, anayasa hukuku ile yakın olmakla birlikte, her iki hukuk dalı konuları ele alış tarzı bakımından farklılık gösterirler. Anayasa hukuku, somut, belli bir devleti incelerken; genel kamu hukuku insan hak ve hürriyetlerini belli bir ülkeyle sınırlı olmaksızın soyut ve genel olarak ele alır. Devletin ortaya çıkışı, devletin ortaya çıkışında etkili olan düşünceler, devletin şekli ve türleri, insan hak ve hürriyetlerinin ortaya çıkışı vb. konular genel kamu hukukunu ilgilendirir. Genel olarak kabul edildiği üzere devlet, ikisi maddi ve biri manevi olmak üzere üç öğeden oluşur. Bunlar, millet ve halk denilen insan topluluğu ile sınırları belli bir ülke (maddi öğe); egemenlik ya da hâkimiyet denilen kuvvet veya kudrettir (manevi öğe)..

Mali Hukuk-Vergi Hukuku

- Devletin kamu hizmetlerini görebilmesi için taşınırlara, taşınmazlara ve sonuç olarak paraya ihtiyacı vardır. İşte, devletin mali etkinliklerini düzenleyen hukuk dalına mali hukuk denilmektedir. Devletin en büyük kaynağını vergiler oluşturmaktadır. Anayasa'ya göre vergi, devletin kamu harcamalarına halkın parasal katılımıdır. Söz konusu bu vergiler ancak kanunla konulur. Yani, vergi hukukunda “kanunsuz vergi olmaz” ilkesi geçerlidir..

Yargılama Hukuku

- **Mahkemelerin yargı görevini yerine getirirken izleyecekleri yöntemleri düzenleyen hukuk dalına Yargılama Hukuku denir. Yargılama hukuku kendi arasında medeni yargılama hukuku, ceza yargılama hukuku ve idari yargılama hukuku olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır.**
- **Medeni yargılama hukuku, kişilerin birbirleriyle olan özel hukuk uyuşmazlıklarından doğan uyuşmazlıkların çözülmesi yollarını belirler. Söz konusu bu uyuşmazlıklardan doğan bir davanın nerede (yetkili ve görevli mahkemenin neresi olduğu), nasıl açılacağı; iddia ve savunmanın nasıl yapılacağı; ne tür delillerin getirilebileceği; hükmün hangi esaslara göre ve ne şekilde verileceği; verilen hükmün nasıl yerine getirileceği gibi hususlar Medeni Yargılama Hukukuna ilişkin kanunlarda gösterilir. Ülkemizde, normal yargı mercileri ilk derece ve üst derece mahkemeleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İlk derece mahkemeleri sulh ve asliye mahkemelerinden oluşmaktadır. Ticaret, tapulama ve iş mahkemeleri gibi ihtisas mahkemeleri de asliye mahkemesi niteliğindedir. Üst derece yargı yeri, diğer bir deyişle temyiz makamı ise Yargıtay'dır. (ÖZEL HUKUK)**
- **Ceza yargılama hukuku, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağına ilişkin kuralların yanında, bu sürece katılan kişilerin hak ve yükümlülüklerinin ne olduğunu düzenleyen hukuk dalıdır. Ceza yargılamasında esas olan mahkemeyi savcının harekete geçirmesidir. Ceza mahkemeleri de hukuk mahkemelerinde olduğu gibi iki derecelidir. Bir yargısal merci olan sulh ceza hakimliğinin yanında ilk derece mahkemeleri halihazırda asliye ceza ve ağır ceza mahkemelerinden oluşur. 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 25 inci maddesi uyarınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun olumlu görüşü alınarak bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluklarına göre; İstanbul, Bursa, İzmir, Ankara, Konya, Samsun, Adana, Erzurum ve Diyarbakır'da bölge adliye mahkemeleri kurulmuştur., Bu mahkemeler bir istinaf mahkemesi olup göreve yeni başlamıştır. Bunların üstündeki yüksek mahkeme ise temyiz mahkemesi olarak Yargıtay'dır. (KAMU HUKUKU)**
- **1982 Anayasası'nın 125. maddesine göre, idarenin yaptığı işlemler yargı denetimine açıktır. İdarenin kamu hizmeti görürken yaptığı işlem ve eylemlerinde, idari sözleşmelerden doğan davalara idari yargı yerlerince bakılır. İdari yargı mahkemeleri de iki derecelidir. İlk derece mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemeleridir. İdari davalarda üst derece mahkemeleri ise ilk derece mahkemelerinin verdikleri kararlara göre Danıştay ile Bölge İdare Mahkemeleridir. Bazı davalara Danıştay ilk derece mahkemesi olarak da bakar. İdari yargı mercilerinde açılacak davalar, iptal davaları ve tam yargı davaları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. (KAMU HUKUKU)**

İcra ve İflas Hukuku

- İcra ve iflas hukuku, borçların devlet kuvveti marifetiyle zorla yerine getirilmesi konusunu kapsamına almaktadır. Kendi istekleriyle borçlarını yerine getirmeyenlere karşı, alacaklı tarafından icra veya iflas dairelerine başvurulur. Kişinin kendi alacağını zorla tahsil etme yetkisi olmayıp, bu yetki devlet organlarına aittir. Kişinin alacağına ilişkin mahkemeler tarafından verilen kararlar, icra ve iflas daireleri tarafından zorla yerine getirilmeye çalışılır. (ÖZEL HUKUK)*

KARMA HUKUK

- Bazı hukuk dallarının, nitelikleri gereği, tamamen özel hukuk veya kamu hukuku içinde yer alması mümkün değildir. Başka bir deyişle, bazı hukuk dalları hem özel hukukun hem de kamu hukukunun özelliklerine sahiptir.
- Bu niteliğe sahip hukuk dallarını karma hukuk dalları adı altında incelemekte yarar vardır. Bu hukuk dallarına, iş hukuku, hava hukuku, banka hukuku, çevre hukuku gibi hukuk dalları girmektedir.

- İş hukuku, gerek kamu, gerek özel kesimdeki işçi ve işveren ilişkilerini düzenleyen bir hukuk dalıdır. İşçi, hizmet sözleşmesine dayanarak bir işverene bağlı olarak çalışır. İş hukuku, devlete hizmet ilişkisine dayanarak çalışan işçinin ilişkilerini düzenlemesi ve kapsamı, zaman zaman devletin de iş ilişkilerine müdahale etmesi sebebiyle ne sadece özel hukuk ve ne de sadece kamu hukukuna ait bir hukuk dalıdır. değil, Bu nedenle, iş hukuku karma nitelikli bir hukuk dalıdır. Toplu iş sözleşmesi, sendika, grev, lokavt gibi konular da iş hukukunun konuları arasındadır..

- Hava taşımacılığı ile ilgili kurallar hava hukukunu oluşturmaktadır. Devletin kara ve deniz ülkeleri üzerinde bulunan havada egemenlik hakkı bulunmaktadır. İşte hava hukuku, hem devletin hava egemenliğini, hem de hava yolu ile eşya ve yolcu taşıma kurallarını içermesi nedeniyle karma nitelikli bir hukuk dalı olarak nitelendirilmektedir. karşımıza çıkmaktadır. Hava hukukunun konuları arasında, havacılık ve ona bağlı ilişkiler, havada ses, elektrik dalgalarını aktaran telsiz, telgraf, telefon, radyo, televizyon, internet gibi her türlü iletişim ve haberleşme metotlarına ilişkin ilkeler ile meteorolojiye ilişkin düzenlemeler sayılabilir. Hava hukukunun yanında bir de uzay hukuku bulunmaktadır. Uzay hukuku, hava tabakasının üzerinde cereyan eden trafiği ve bununla ilgili ilişkileri düzenleyen hukuk dalıdır.

- Banka hukuku, bankaların kuruluşu, faaliyetlerini, kişilerle olan ilişkilerini ve devlet tarafından kontrollerini düzenleyen hukuk dalıdır. Bankacılığın gelişmesine paralel olarak, Ticaret hukukunun yanında bankacılık hukuku ortaya çıkmıştır. Banka hukukunun temel kaynağı Bankalar Kanunudur. Bunun dışında T.C. Merkez Bankası Kanunu, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu vb. kanunlar da vardır..

- Çevre hukuku, çevre kirlenmesinin önlenmesi, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin kuralları içine alır. Çevrenin muhafazası, iyileştirilmesi için kurallar koyar, yaptırımlar uygular. Çevre hukukunu uygulamaya koymada çevre hakkı etkili bir esastır. Yeni bir insan hakkı olan çevre hakkının gelişimini, niteliğini, anayasal konumunu, diğer hak ve özgürlüklerle ilişkilerini inceler. Küreselleşen çevre sorununun geleceği hakkında bilgi veren ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini içeren hukuk dalıdır. Bu alandaki temel düzenlemeler Çevre Kanunu ile yapılmıştır. Bu alanda düzenleme yapan bir kanun da Milli Parklar Kanunu'dur.

**Ders Sonu
İYİ HAFTALAR!**

